

Թանկագին խմբանկար մը, Ապրիլեան եղեռնի տխուր օրերէն, 30 Ապրիլ 1915 թուականով:

Տրապիզոնի շրջակայ ամառանոցներէն մէկուն մէջ նկարուած (Թոց), իբր յիշատակ դրկուած է այս քարտը ձրտ. Տիար Լեւոն Կիւրեղեանի (Ագուլոյ, Թրեւիզ գաւառ, Իտալիա):

Ֆէտով այրերու շարքին (աջին) կը նշմարուին Մխիթարեան նահատակ Հայրերէն՝ Հ. Կարապետ Տէր-Սահակեան եւ Հ. Թումազ Օտապաշեան. յետոյ բազմաթիւ անդամներ՝ Մարիմեան, Թահթանեան, Ղապտանեան, Մսրեան, Մարմարեան, Նուրիխան, Աբգարեան գերդաստաններէն. այրեր, կիներ, պատանիներ, մանուկներ:

Ա Ղ Օ Թ Ք

Տէ՛ր իմ,

Երբ դատեցիր ժամը հասած ներելու...
Անսահմանիդ ծիրկար՝ համբէն իջաւ վար
Շող մը կեանքի՝ արգանդին մէջ սրբավայր
Կոյս ընտրեալիդ, որ կերպը տայ պերն մարդու՝
Շունչըդ կըրող մեր նըմանին, եւ բերէ
Յոյս եւ հաւատք, ու մեզ սիրով մկրտէ
Կամփիդ լոյսովն, որպէսզի մենք միշտ ապրինք
Բարի, ազատ, ու դիզենք բիւր արժանիք:

Տէ՛ր իմ,

Դուն յոյժ փորձեալ ժողովուրդէ մ'ընտրեցիր
Որ Միածինդ առնէ մարմին մեզ նման.
Եւ անիկա հասակ առաւ բընական՝
Որպէսզի մենք հեշտ ըմբռնենք հրաւերն իր,
Ու կարենանք մուրը սրբել մեր մեղքին՝
Եւ հուսկ՝ հասնինք արքայութեան պսակին:

Տէ՛ր իմ,

Լոյսը ուժիդ մեզի համար նիւթացած
Տարաւ պայքար իբրեւ ըլլար մարդ մը պարզ.
Տառապեցաւ արիւն քափեց, աննիւթ
Մարդու սովոր՝ հա՛ջը կըրեց, եւ ցամբած
Լեզուին տարաւ՝ դաժան բաժակը լեղի,
Յաւին ուժով աղերսելու համար, Տէ՛ր,
Որ շընորհես կարեկցութիւն աշխարհի,
Եւ ապրինք մենք եղբայրաբար անձներէր:

Տէ՛ր իմ,

Քիւ լոյս մրդուոյդ ողջ պատգամներն հաւատքի,
Առաջնաբար շեփորեց հայ ազգը ժիր,
Ու դըրաւ հա՛ջ՝ իր պետութեան սուրբ մակդիր.
Բայց Ազգն Հայոց հաւատարիմ Քրիստոսի
Կտորուեցաւ, հազար անգամ ողջակէզ,
Միշտ արիւնով իր աղօթքներն հասցուց Քեզ:

Տէ՛ր իմ,
 Ժամն է հասած կրկին անգամ դատելու...
 Երկնայայտիդ փաղանգը հոծ սուրբերու,
 Հայոց ազգէն ունի բազում ընտրեալներ,
 Ու մենք դեռ հոս՝ հողիդ վերայ ապրողներ՝
 Երկրէ երկիր հալածական տարագիր
 Քեզ կը դիմենք. — Մեր քափառման ա՛լ վերջ դիր...:

Տէ՛ր իմ,
 Ինչպէս տըւիր Խաչեցեալին համբարձում,
 Տուր մեր ազգին քափած արեան հատուցում.
 Մի՛ վրդովիր մեր այս անկեղծ ելոյթէն,
 Մենք սորվեցանք Յիսուսի սուրբ բերանէն
 Որ խիղճը մեր եքէ պահենք անեպեր
 Պիտ՛ընդունիս մեր պօթփներն անվեհեր,
 Եւ պիտի տան սուրբ իրաւունքն հայ ազգին...
 Վայելելու ազատութիւնն իր երկրին:

 Որդւոյդ հանգոյն ցեղըս ելաւ Գողգոթա,
 Տէ՛ր, ըրէ՛, որ լոյսըդ փրկիչ նոր կեանք տայ...:

Մ. ՄԵՍՏԵԼԻ

ՈՒՂՂԵԼԻ

Տանթէի նուիրում «Բազմավեպ» թիւին մէջ, 1965, թ. 11-12, էջ 299-ի վրայ գետեղում քերթումներն երրորդ տողը կարդալ այսպէս.
 Եւ որու փալփութեան մէկ խոշորագոյն մասը կ'իւրացնէր երկինքը

ԱՐԳԵ

ՆԿԱՐԶՈՒԹԵՐՆԵ

Գրեց՝ ՌԻՈԼԹԸՐ ՀԵՍ

Արդիական արուեստին ռազմիրանները, լառին ներկայ իմաստով, այն նկարիչներն են, որոնք 1885-ի ատենները, մեկնելով Փրանսական տպաւորապաշտութենէն, նկարչական նորանոր յօրինումաժողովներ հնարեցին:

Արդէն տպաւորապաշտութիւնը, իրր նկարչութեան հարազատ նիւթ, առարկայական իրականութենէն կ'ընդունէր միայն գոյներու տպաւորութիւնները, որոնք տեւական փոփոխութեան մէջ են, մինչդեռ իրապաշտութիւնը (Courbet) կ'ընդունէր բազմազանութիւնը առարկաներու, որոնք մեր ըմբռնողութենէն անկախ, գոյութիւն ունին: Cezanne-ի համար (1839-1906) բնութիւնը առարկայական աշխարհ մը չէր այլեւս, այլ գոյ-նի տպաւորութիւններու բազմութիւն մը: Ինքը կ'ուզէր գունաւոր բիծերու տպաւորապաշտ յօրինումաժողով, միախառնել նոր ձեւերու հետ, որոնք չեն ներկայացներ արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող աշխարհ մը, այլ կը ստեղծեն «գոյներու աստիճանաւորումով» նոր իրականութիւն մը, ոչ թէ «վերարտադրելով» բնութիւնը, այլ զայն պարզապէս «ներկայացնելով»:

Նոր-տպաւորապաշտները (Seurat 1859-1891, Signac 1863-1935) մասնաւոր գրութեան մը կը վերածեն գոյներու տպաւորութեան տարրալուծումը: Ասոնք, բնութեան գոյներու տպաւորութիւնը եւ երանդային փայլը սաստկացնելու նպատակով, կ'որոշեն պատտառի վրայ գնել միմիայն փոքր մասնիկներէ ձեւացած (pointillisme) եւ առանց իրարու հետ խառնելու, զուտ եւ զօրաւոր գոյներ, որոնք յետոյ դիտողին աչքին մէջ պիտի միաձուլուին, ուզում իրերեղանները ներկայացնելու աստիճան: Այսպէսով

գոյները կ'ըլլան ինքնարաւ եւ իրենց ներքին արժէքը, ինչպէս նաեւ պատտառի մակերեսին հետ ունեցած իրենց յարաբերութիւնը, աւելի կարեւոր կը դառնան չափ ուրիշ որեւէ նպատակ:

Van Gogh (1853-1890) գոյնին կու տայ տարրական արտայայտութեան ոյժ մը եւ զայն կը միացնէ նկարչական գիծի մը, որ էր «ձեւափոխէ» առարկան, հասցնելով զայն մարդկային յուզումի եւ զերմարդկային ոյժի: Van Gogh, օրինակի համար, կ'ըսէ թէ իր «Գիշերային Սրճարանը» նկարին մէջ, գոյներու ամբողջական արդիւնքը իսկույն ծնունդ կու տայ ահաւոր կիրքի մը, այրող զոհիքի մը պատկերին, որ քնացողներուն վրայ կը ճնշէ):

Van Gogh-ի ժամանակակից Gauguin (1848-1903) կը պարզէ գոյնը, վերածելով զայն մակերեսի մը զարդարանքին, եւ որուն ներդաշնակութիւնը աւելի ըզզալի կը դառնայ հարաւային ծովու նրկարներուն եւ հեռաւոր դրախտի մը կարօտի անմիջական արտայայտութեան մէջ: Այս ձեւով կը սկսի նախապատմական արուեստին եւ նախնական ժողովուրդներու նկարչութեան ազդեցութիւնը արդիական արուեստին վրայ:

Յաջորդ սերունդը, 1890-1900, իր նախորդներու գործերէն, առաջ կը բերէ առաջին խորհրդանշական արտայայտապաշտութիւնը: Գլխաւորապէս Gauguin-ի ազդեցութեան ներքեւ կը ձեւանան զանազան խմբակներու շարժումներ, որոնց գասազլուի կը հանդիսանայ Denis (1870-1943), հնարելով «համարժէք»ներու գրութիւնը: Տարածութիւնը եւ առարկաները պէտք չէ որ նկարուն երեւութապէս, այլ ներկայացուին համարժէք գունաւոր մակերեսներով, որոնց